

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding secundair onderwijs

Datum	Donderdag 10 en vrijdag 11 december 2020
Commissie	
Voorzitter	- Peter Van Petegem, gewoon hoogleraar onderwijswetenschappen, Faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Antwerpen
Commissieleden	- Paul Mahieu, emeritus hoogleraar opleidings- en onderwijswetenschappen Universiteit Antwerpen - Frank Van Wolvelaer, voormalig directeur Vrije Technische Scholen Sint-Niklaas en coördinerend directeur scholengemeenschap Sint-Nicolaas - Ellen Pierreux, ankerpersoon kwaliteit studiegebied HW&BK, coördinator graduaat Accounting administration - Jielke Nys, student Gezinswetenschappen Odisee campus Schaarbeek
Verslaggever	- Els Alaerts, medewerker dienst Onderwijs en Kwaliteit Odisee
Opleiding	
Gesprek directeur en opleidingsverantwoordelijken	<u>Directeur</u> : Ann Martin <u>Opleidingshoofden</u> : Stijn Buyschaert en Bart De Nul
Deelnemers speeddate campus Brussel/Dilbeek	<u>Docenten</u> : Rudi Diels, Lysbeth Jans, Lieve Van Assche <u>Studenten</u> : Jarod Phlips, Lien Wesemael, Margot Buyl, Sasha Van den Breen
Deelnemers speeddate campus Sint-Niklaas	<u>Docenten</u> : Christel Van Cauteren, Berlinde De Meyer, Bart De Winter <u>Studenten</u> : Veerle Tordeur, Gerben Van Houte, Janik Horckmans
Groepsgesprek	<u>Docenten</u> : Olivier Loquet, Filip Vandewiele, Berlinde De Meyer, Steven Audenaert, Anne Dejonghe, Katrin De Bisschop, Koen Kelchtermans, Silvie Vanoosthuyze <u>Studenten</u> : Laurent Goeman, Margot Buyl
Gesprek met werkveld	Ben Van Wetter, Firmin Franckaert, Veerle Seré, Valentine Decorte, Leen Van de Putte, Guillaume Deman, Kathleen Vandemoortele

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding secundair onderwijs

1. Inleiding

De externe reflectie kadert in de bewaking van de opleidingskwaliteit in eigen regie binnen Odisee: het zogenaamde ASTOR-traject (**A**udit, **S**tiemateriaal, **T**oetscommissie, **O**pleidingsevaluatie en **R**eflectie). De externe reflectie sluit het ASTOR-traject af. Daarbij wordt door een onafhankelijke commissie, onder supervisie van de cel kwaliteitszorg van de VLUHR, nagegaan of de praktijk van de opleiding beantwoordt aan de visie van de opleiding, in overeenstemming is met de missie en speerpunten van Odisee en spoort met een aantal kwaliteitscriteria.

Omwille van de geldende coronamaatregelen vindt de externe reflectie gedurende twee dagen volledig online plaats. De **deskresearch**, waarbij de commissieleden de kwaliteitsfiches van de opleiding en het daarbij horende stavingsmateriaal doornemen, gebeurt vooraf.

De twee externe reflectiedagen omvatten volgende elementen:

- ✓ Gesprek met de **opleidingsverantwoordelijken**, o.a. over de impact van corona en de recente evoluties in de opleiding.
- ✓ **Speeddating** waarbij de commissieleden tijdens zes individuele gesprekken (drie per campus) vragen kunnen stellen aan docenten en studenten.
- ✓ Een gesprek met **werkveldvertegenwoordigers**.
- ✓ Een **groeps gesprek** tussen de commissie, docenten en studenten.
- ✓ Een afsluitend gesprek met de **opleidingsverantwoordelijken**.
- ✓ Een **afsluitend overleg** waarbij de commissie per kwaliteitskenmerk de belangrijkste conclusies noteert en een score toekent.
- ✓ Een **afroendend moment** waarbij de belangrijkste bevindingen en de scores worden meegedeeld aan de studiegebieddirecteur, de opleidingshoofden en de teamleden.

Het voorliggend rapport bevat voor vijf kwaliteitskenmerken de belangrijkste bevindingen van de commissie en een aantal tips voor de toekomst. Afroendend benoemt de commissie een goede praktijk die door de leden bijzonder werd gewaardeerd en legt ze een kritische vraag voor waarmee de commissie de opleiding wil uitdagen.

Het verslag van het groeps gesprek wordt toegevoegd als bijlage bij het verslag.

2. Rapportering per kwaliteitskenmerk

1-Profiel, leerresultaten en curriculum

Kwaliteitskenmerk
<p>De opleiding heeft een duidelijk, specifiek profiel dat aansluit bij de onderwijsvisie van het studiegebied evenals bij de missie en de strategische speerpunten van de instelling. Uit de acties van het Strategie- en werkingsplan en ander informatief of demonstratief materiaal (o.a. verslagen van het kernteam) blijkt dat de opleiding essentiële elementen uit de onderwijsvisie in de onderwijspraktijk realiseert.</p> <p>De leerresultaten van de opleiding vormen een heldere en specifieke invulling van de internationaal en landelijk gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten. De leerresultaten zijn geconcretiseerd in kerndoelen, gekoppeld aan opleidingsonderdelen en met het nagestreefde beheersingsniveau zoals beschreven in het competentiemodel van Odisee. Dit is verifieerbaar in de ECTS-fiches en in een matrix waar de relatie tussen de kerndoelen van de opleiding en de opleidingsonderdelen zichtbaar wordt.</p> <p>Het curriculum van de opleiding sluit aan bij de meest recente ontwikkelingen in het vakgebied, in het werkveld en is maatschappelijk relevant. In het studiemateriaal van de kerndisciplines van de opleiding komen actuele vakinhouden aan bod. De betrokkenheid van het werkveld bij de evaluatie en ontwikkeling van het curriculum is gedocumenteerd (o.a. verslagen van de resonantieraad, de focusgesprekken met docenten over structurele interactie met het werkveld). De impact van resultaten en activiteiten uit onderzoek en dienstverlening op het onderwijs worden exemplarisch aangetoond.</p>

De commissie stelt vast dat er een aantal sterke elementen aanwezig zijn: curriculum met duidelijke leerlijnen en aandacht voor creativiteit, flexibiliteit en diversiteit, samenwerking met andere organisaties, praktijkonderzoek, aanzet tot samenwerking met het lager onderwijs. Andere aspecten vragen volgens de commissie om verdere concretisering of uitwerking. Zo is het aangewezen om in het kader van persoonlijk meesterschap de vakspecialisatie verder te expliciteren. Ook de aandacht voor de 'onderzoekende leraar', hoe de praktijk als leraar te voeden en reflectie daarover, vraagt verdere concretisering en explicitering.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie adviseert om, binnen het kader van het decreet en de onderwijsbevoegdheden en rekening houdend met de modernisering van het secundair onderwijs en de IKCO-oefening binnen Odisee, te werken aan curriculumhervorming met o.a. het geclusterd aanbieden van vakken. De impact van de modernisering van het secundair onderwijs op het curriculum kan zo meer zichtbaar gemaakt worden.
- ✓ De commissie adviseert om de focus op persoonlijk meesterschap, vakspecialisatie en de onderzoekende leraar meer te expliciteren in het profiel.
- ✓ De aanzet tot niveau-overschrijdende samenwerking en samenwerking tussen de campussen is gegeven, maar er liggen volgens de commissie nog heel wat mogelijkheden open op dat vlak.
- ✓ De commissie adviseert om de recente ervaringen met online werken en online communicatie verder uit te bouwen, ook over de campussen heen, met de stagescholen en met HAO-studenten.

2-Onderwijsleeromgeving en evaluatie

Kwaliteitskenmerk

De onderwijsleeromgeving stimuleert de studenten om een actieve rol te spelen in het leerproces en draagt bij tot een vlotte studievoortgang. Aansluitend op het assessment van het **studiemateriaal** door studenten zijn er, waar nodig, verbeteracties opgestart. Uit de inventaris van de **didactische werkvormen** blijkt een variatie en een afstemming op de opleidingsfases. Een exemplarische **showcase** toont de aansluiting van de leeromgeving bij de diversiteit in de studentenpopulatie, de talentontwikkeling van studenten en de interactie met het werkveld. Uit de **opleidingsevaluatie door studenten** blijkt algemene tevredenheid over de onderwijsleeromgeving.

De beoordeling van studenten weerspiegelt het leerproces en concretiseert de beoogde leerresultaten. De **inventaris van evaluatievormen** in de opleiding toont een variatie die recht doet aan diverse leerstijlen in de studentenpopulatie. De opleiding realiseert een adequate verhouding tussen **ontwikkelingsgerichte feedback** (formatief) en **eindbeoordeling** van studenten (summatief). Uit de verslagen van de toetscommissie blijkt dat **niveau 6** werd behaald en dat andere aanbevelingen van de **toetscommissies** worden opgevolgd.

Sterke punten zijn: competentiegericht leren, aandacht voor Community Service Learning (CSL), gecontextualiseerd leren, stages, voeling met de praktijk, leren in verbondenheid, co-teaching. De opleiding zet in op zelfgestuurd leren waarbij de student gaandeweg losgelaten wordt en een evolutie zichtbaar is van sturing naar autonomie. Ook in de feedbackcyclus wordt dit weerspiegeld. Samenwerkend leren wordt gestimuleerd en is zichtbaar in o.a. projecten, binnen en tussen opleidingsonderdelen, in samenwerking met lagere scholen. Breed evalueren krijgt een concrete invulling in de opleiding en er wordt gebruik gemaakt van breekpunten. Indien een student een breekpunt niet behaalt (bv. voor een stage) kan hij niet overgaan naar de volgende fase. De evaluatie van stages is duidelijk voor alle partijen.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie adviseert om de rol en inbreng van mentoren tegen het licht te houden en uit te klaren en daarbij uit te gaan van de idee dat de stagescholen een onderdeel zijn van het opleidingsinstituut. Het is aangewezen om voor de samenwerking met de stagescholen meer gebruik te maken van online communicatie.

3-Informatie, voorzieningen en begeleiding van studenten

Kwaliteitskenmerk

De opleiding verstrekt volledige en gemakkelijk leesbare informatie over alle fasen van de studieloopbaan. Studenten vinden op het **studentenportaal** of de **website** op gepaste tijdstippen correcte en heldere informatie over o.a. de programma-opbouw, het onderwijs- en examenreglement, de studie-trajectbegeleiding, de examenresultaten. Uit de **opleidingsevaluatie door studenten** blijkt algemene tevredenheid over de informatievoorzieningen.

Uit een beknopte beschrijving van de **opleidingsspecifieke voorzieningen** op het vlak van bibliotheek, ICT, infrastructuur, sociale voorzieningen blijkt dat deze makkelijk toegankelijk zijn en adequaat in relatie tot de ambities van het studiegebied en de opleiding.

De opleiding beschikt over (meet-)gegevens over **studie (traject) begeleiding** en **in-, door- en uitstroom** van studenten en heeft, waar nodig, verbeteracties geïnitieerd. Uit de **opleidingsevaluatie door studenten** blijkt algemene tevredenheid over de infrastructuur en begeleiding.

De informatievoorzieningen voor studenten zijn in orde. De opleidingsspecifieke communicatie via Toledo is laagdrempelig en overzichtelijk. Individuele (traject)begeleiding van studenten is sterk aanwezig. Studenten geven aan dat ze terecht kunnen bij hun docenten. Studenten zijn tevreden over de voorzieningen.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie adviseert om studenten nog meer in te schakelen in kader van co-creatie, bv. om mee na te denken over de vorm en inhoud van de opleiding. Dit is bovendien ook een onderdeel van de competenties waartoe studenten worden opgeleid.
- ✓ De commissie wil de opleiding aanmoedigen om verder in te zetten op het ontmoetingsvenster met oog op de oriëntatie van studenten. Hier kan ook een link gelegd worden naar de uitdagingen in het kader van de modernisering van het secundair onderwijs.
- ✓ De commissie adviseert om blijvend aandacht te besteden aan de informatie voor studenten, zodat die steeds beknopt en overzichtelijk is.
- ✓ De informatie voor kandidaat-studenten, o.a. transparante voorstelling van de opleiding, is een aandachtspunt op niveau van de hogeschool.
- ✓ De commissie vraagt bijzondere aandacht voor de HAO-studenten, meer bepaald voor de communicatie met HAO-studenten en de planning van en feedback over opdrachten.

4-Betrokkenheid en expertise van stakeholders

Kwaliteitskenmerk

De voor de opleiding ingezette docenten bieden de studenten optimaal de mogelijkheid om leerresultaten te behalen. De **CV's** van het onderwijzend personeel sluiten goed aan bij de toegewezen onderwijsopdracht. Uit de studentenbevraging over het **didactisch handelen** van de docenten (BOLA's – beoordeling onderwijsleeractiviteiten) blijkt algemene tevredenheid en/of zijn **verbeteracties** geïnitieerd. Er zijn **maatrajecten professionalisering** die de onderwijsontwikkeling en –innovatie in het studiegebied stimuleren.

De opleiding stimuleert **betrokkenheid** van interne en externe stakeholders, onafhankelijke peers en experts bij onderwijs en kwaliteitszorg. De opleiding biedt recente voorbeelden aan van een actieve en verankerde participatie van **studentenvertegenwoordigers**. De samenwerking tussen **werkveldvertegenwoordigers /andere partners** en de opleiding heeft een meerwaarde voor beide partijen.

De opleiding werkt op veel verschillende manieren samen met het werkveld en andere partners. Het is duidelijk dat de opleiding goed ingebed is in het onderwijsveld. Dit werpt zijn vruchten af bij het zoeken naar stageplaatsen, waarvoor zowel elektronische platformen als persoonlijke contacten ingezet worden. De opleiding wordt gedragen door een geëngageerd en betrokken team, waarin de nodige expertise aanwezig is. In het personeelsbeleid wordt bewaakt dat docenten niet vervreemden van de praktijk.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie adviseert om de uitwisseling van expertise tussen docenten te optimaliseren. Ook online uitwisseling zou hier een rol kunnen spelen.
- ✓ De commissie adviseert om mentoren van stagescholen meer te betrekken bij de evaluatie van studenten.

5-Focusdossier: internationalisering, praktijkgericht onderzoek en/of dienstverlening

Kwaliteitskenmerk

De opleiding maakt een keuze over welk dossier zij willen voorleggen. In het dossier rond internationalisering toont de opleiding dat zij een internationale leeromgeving creëert. Uit het dossier rond praktijkgericht onderzoek en/of dienstverlening blijkt dat de wisselwerking tussen de opleiding en praktijkgericht onderzoek/dienstverlening een meerwaarde heeft voor beide partijen.

De initiatieven met betrekking tot Community Service Learning (CSL) die in Brussel worden genomen, zijn mooi en waardevol. Naast de rol als leerkracht in de klas en de school, wordt de poort opengezet naar de bredere samenleving en maatschappelijk engagement. Dit leidt tot waardevolle projecten. Ook andere samenwerkingsinitiatieven zijn waardevol, bv. tutorproject.

Op campus Sint-Niklaas is de uitgaande studentenmobiliteit structureel aanwezig: alle studenten doen een internationale ervaring op (bv. stage over de grenzen, activiteiten in Groot-Brittannië en Nederland). De inkomende mobiliteit van zowel studenten als docenten is beperkt. De aantrekkelijkheid van Sint-Niklaas als studentenstad speelt de opleiding daarbij parten.

Tips voor de toekomst

- ✓ De commissie moedigt de opleiding aan om de initiatieven m.b.t. CSL en andere samenwerkingsverbanden zeker te bestendigen.
- ✓ De commissie adviseert om de samenwerking met Franstalig België opnieuw op te nemen.
- ✓ De commissie adviseert om de ervaringen met online werken aan te wenden in functie van inkomende studenten- en docentenmobiliteit.

6-Algemeen

De commissie bedankt de opleiding voor de omvang van het aangeleverde materiaal en de open geest en sfeer tijdens de gesprekken.

Het kernwoord voor de pluim die de commissie de opleiding wil geven, is betrokkenheid. Die betrokkenheid vertaalt zich in een gedeelde passie en is op verschillende vlakken zichtbaar:

- interne betrokkenheid, als team;
- naar de studenten toe;
- externe betrokkenheid, naar het werkveld toe (stagescholen, andere organisaties, de samenleving, gezinnen, personen met een beperking, ...).

Op die manier wordt duidelijk dat de leraar functioneert in een netwerk, een knooppunt van verschillende relaties.

De commissie wil de opleiding uitdagen op het vlak van samenwerking en synergie: binnen en tussen de opleidingen, tussen campussen en tussen opleidingsniveaus. De aanzet daarvoor is al gegeven, maar de samenwerking kan nog meer zichtbaar gemaakt worden.

Ten slotte wil de commissie de opleiding aanmoedigen om als groep een antwoord te bieden op een aantal externe bedreigingen, o.a. de aantrekkelijkheid van het beroep van leraar en de studentenaantallen, gelinkt aan de kwetsbaarheid van de specificiteit van de opleiding. De commissie benadrukt dat het belangrijk is om de regie zelf in handen te nemen en verwacht dan ook dat de opleiding hierin initiatief neemt.

3. Bijlage - Verslag van het groepsgesprek met docenten en studenten

De vraag wordt gesteld of er binnen de opleiding voldoende aandacht is voor *vakkennis* en hoe de aanwezigen kijken naar de verhouding vakspecialist vs. allrounder. Een student vertelt hoe het een uitdaging is om voortdurend rekening te houden met en in te spelen op de actualiteit. Een docent geeft aan dat de inhoud van het eigen vakdomein de core business blijft, hoewel het een tendens is dat de inhoud minder belangrijk wordt omwille van de wisselende actualiteit. Naast het eigen vakgebied is de focus op diversiteit belangrijker geworden. Leerkrachten worden opgeleid met passie voor hun vak, maar moeten ook kunnen omgaan met diversiteit in de klas. Met het oog daarop kunnen studenten stage lopen in BSO, OKAN, ... Een voorbeeld is het werkwoordenwiel dat werd ontwikkeld door een student uit Sint-Niklaas. Bij het ontwikkelen van dit instrument werd persoonlijk meesterschap vertaald naar de diversiteit in de klas, vakkennis werd vertaald naar een praktische toepassing voor de klas. De inzet op kennis is zeker aanwezig in de opleiding, maar tegelijkertijd wordt benadrukt dat rekening houden met de beginsituatie van leerlingen en de diversiteit op de klasvloer noodzakelijk is. Op die manier lukt het immers om leerlingen zo ver mogelijk mee te krijgen. Dit is een belangrijke beroepshouding als leerkracht en ook belangrijk om gemotiveerd te kunnen blijven. Er wordt opgemerkt dat inzichten uit wetenschappelijk onderzoek weliswaar doorsijpelen naar de lerarenopleidingen, maar niet altijd naar het werkveld, naar de leerkrachten. Voor studenten kan het moeilijk zijn om daar een evenwicht in te vinden.

De *vernieuwing van het secundair onderwijs* verwacht o.a. dat leraren buiten het eigen vak leren kijken en dat er samengewerkt wordt tussen vakken. De opleiding speelt hierop in. Zo wordt vanaf de 1ste fase ingezet op co-teaching en zijn didactische practica vakoverschrijdend. In het vernieuwde curriculum zal dit ook in andere opleidingsonderdelen verder worden uitgebouwd, bv. vakken samenbrengen i.f.v. vragen van het werkveld, stageopdrachten aanpassen, ... Samenwerking tussen verschillende domeinen is cruciaal. Hiervan worden enkele voorbeelden gegeven: studenten in de laatste fase die in het kader van de stage 'grootstedelijke context' een school overnemen, studenten bewegingsrecreatie die in de lagere school werken rond taalontwikkelen lesgeven, stage 'specifieke doelgroepen' in een OKAN-klas. Studenten werken dan nauw samen, waarbij ieder vanuit de eigen invalshoek inbreng heeft. De vernieuwing van het secundair onderwijs krijgt ook een plaats in verschillende opleidingsonderdelen en in stageopdrachten, bv. meso-taak deelnemen aan lerarenoverleg. De hervorming van het secundair onderwijs werd bovendien gebruikt als inspiratiebron voor het eigen curriculum en de ontwikkeling van een ontmoetingsvenster. Studenten kunnen dan in de 1ste opleidingsfase kennismaken met de onderwijsvakken en de eigen talenten en hiaten leren kennen. Op basis daarvan krijgen studenten vervolgens advies over mogelijke studieroutes, bv. eerst inzetten op taalcompetenties of studiecompetenties en dan pas de eigenlijke opleiding volgen. Ook (her)oriëntering tussen onderwijsvakken krijgt hier een plaats.

Ook de secundaire scholen zijn zoekend met betrekking tot de invulling van de vernieuwingen. In het project #fab4 was Odisee partner bij deze zoektocht en de voorbereiding van leerlingen met oog op de keuze voor de 2de graad. Bedoeling is om in de toekomst ook leerlingen van de 3de graad van het basisonderwijs te betrekken in functie van keuzes bij de overgang van basis- naar secundair onderwijs.

Binnen de hogeschool worden initiatieven genomen voor de afstemming en samenwerking tussen de *lerarenopleidingen secundair en lager onderwijs*. Op campus Sint-Niklaas is die samenwerking gestart en het is de bedoeling die nog te verbreden in de komende jaren. De samenwerking is vakoverschrijdend en werd positief onthaald door de derdejaarsstudenten. De stage 'grootstedelijke context', waarbij studenten een school overnemen, vond plaats in een lagere school (o.w.v. de coronamaatregelen in het secundair onderwijs). Tijdens de lessen psychopedagogiek wordt, samen

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding secundair onderwijs

met de studenten lager onderwijs, stilgestaan bij de overgang van lager naar secundair onderwijs. Ook in het kader van zwemonderwijs is er samenwerking tussen studenten lager en secundair onderwijs samen. Studenten krijgen bovendien de kans om tijdens de complementaire stage kennis te maken met het lager onderwijs. Op campus Brussel zijn er een aantal samenwerkingsinitiatieven: taaltafels Frans, bijscholing leesvaardigheid, project taalontwikkelen lesgeven voor studenten LO en BR. Overleg tussen docenten uit de lerarenopleidingen lager en secundair onderwijs is nu vaak nog informeel of afhankelijk van het initiatief van individuele docenten. Het is een aandachtspunt om dit nog meer structureel in te bouwen. Een student lichamelijke opvoeding vertelt over de aanmoediging vanuit de opleiding om tijdens de stage in het basisonderwijs ook het andere onderwijsvak aan bod te laten komen, bv. in themagericht werk.

Stagescholen geven aan dat ze vragende partij zijn om meer in gesprek te gaan met de opleiding. Ze geven immers feedback over de studenten, maar krijgen niet altijd terugkoppeling over het uiteindelijke resultaat van de student. Voor de eerstejaarsstudenten gebeurt dit wel, maar niet voor de volgende fasen. De feedback van de mentor wordt door de opleiding gebruikt als startpunt voor de evaluatievergadering. Er wordt opgemerkt dat vakmentoren in scholen vaak wisselen en dat daardoor het voortdurend in contact blijven en terugkoppelen bemoeilijkt wordt. Het is ook een bewuste keuze om de evaluatie bij de hogeschool te leggen en niet bij de stageschool. Vakmentoren geven soms ook aan dat ze de verantwoordelijkheid voor de evaluatie niet willen dragen.

In functie van de *holistische kijk* op studenten wordt gewerkt met breekpunten. Die breekpunten zijn voor de stage vastgelegd per opleidingsfase. Indien een student een breekpunt niet behaalt, kan hij niet overgaan naar de volgende fase. Per stage en voor de volledige opleidingsfase zijn andere breekpunten vastgelegd, bv. breekpunt 'doelgericht lesgeven' in het 2de jaar. Ook de beroepshouding van studenten is een belangrijk breekpunt. De opleiding neemt ook hier de eindbeslissing. Het is immers niet de bedoeling om het eindresultaat over te laten aan 1 stageplaats.

De aanwezige docenten zijn over het algemeen tevreden over de *interne communicatie* binnen de opleiding. Er zijn wel veel verschillende elektronische platformen en de informatie is daardoor gespreid beschikbaar. De opleiding heeft daar zelf weinig impact op. Ook tussen de collega's, opleidingshoofden en directie onderling verloopt de communicatie goed. Collega's kunnen open met elkaar communiceren. Studentenvertegenwoordigers in de kernteams krijgen de kans om hun mening te zeggen en hebben het gevoel dat daar ook rekening mee wordt gehouden. Studenten vinden dat docenten over het algemeen snel en goed communiceren en ook openstaan voor extra overleg indien nodig (bv. via Teams). Wanneer communicatie trager loopt, bv. omdat eerst overleg met het werkveld nodig is, worden studenten daarover geïnformeerd. Studenten ontvangen zelden campusoverschrijdende communicatie. In kader van de coronamaatregelen zijn er soms wel algemene mails, bv. aankondiging code rood. Voor docenten zijn er campusoverschrijdende stuurgroepen, bv. bachelorproef, internationalisering. Informatie vanuit die stuurgroepen verloopt via mail en documentatie staat op intranet. Binnen de opleidingen zijn de aanspreekpunten gekend. Informatie over beslissingen uit kernteam of opleidingsteam worden meegedeeld door het opleidingshoofd. Informatie vanuit het beleid worden niet altijd even duidelijk gecommuniceerd. Zo is het IKCO-kader wel duidelijk, maar het proces, de 'why' achter het kader is minder duidelijk voor docenten.

De *onderzoekende houding* is een belangrijke competentie als leraar en de leerlijn loopt doorheen de drie opleidingsfasen. Dit is niet vanzelfsprekend voor studenten en er wordt dan ook veel aandacht aan besteed. De onderzoeksacyclus komt in verschillende opleidingsonderdelen aan bod, ook buiten de leerlijn onderzoek. Dit wordt gradueel aangebracht. In de 1ste fase wordt nog veel gestructureerd,

Externe reflectie Educatieve bacheloropleiding secundair onderwijs

in de 2de en 3de fase wordt meer gewerkt met vragen, teksten en gaat de student zelf aan de slag. Op die manier worden studenten in 'onderzoeksmodus' gebracht, krijgen ze zelf gaandeweg meer verantwoordelijkheid, moeten ze goede bronnen zoeken, ... Studenten leren ook gaandeweg om de onderzoekscyclus te benoemen. Voor de evaluatie van de bachelorproef wordt rekening gehouden met het innoverende product, maar ook met de presentatie over de basiscompetenties. Dit is in feite een ultieme reflectie door de student aan het eind van zijn opleiding. De praktijk leert dat studenten een kritische houding aannemen ten opzichte van zichzelf en eerlijk werkpunten formuleren, m.a.w. niet alle basiscompetenties zijn aan het eind van de opleiding op even hoog niveau bereikt. Werkveldvertegenwoordigers fungeren daarbij als jury.

Het vinden van voldoende *stageplaatsen* is soms een uitdaging. Naast gebruik van het stageregistratiesysteem zijn persoonlijke contacten met stagementoren en scholengemeenschappen daarbij onontbeerlijk. Studenten dragen ook verantwoordelijkheid bij het vinden van een stageplaats en hebben de kans om daarin zelf keuzes te maken. Voor de stages bewegingsrecreatie kiest de student in een ruimer werkveld dan het onderwijs. De stagecoördinator van Sint-Niklaas neemt deel aan de mentorenvergadering van een scholengemeenschap. Het is interessant om uit de eerste hand de noden van de stagescholen te horen. Ook bij andere scholengemeenschappen werd de vraag gesteld deel te kunnen nemen aan deze vergaderingen. Het gebeurt dat scholen weigeren stagiairs op te nemen. Dan wordt getracht met de school in gesprek te gaan, o.a. om te polsen naar de redenen van weigering, maar ook om hen te overtuigen van de maatschappelijke opdracht als school. Dit is eerder zeldzaam, maar heeft zich wel voorgedaan omwille van de coronacrisis.

Afsluitend wordt de vraag gesteld welke veranderingen de aanwezigen binnen 5 jaar gerealiseerd willen zien voor hun opleiding:

BRUSSEL/DILBEEK

- Curriculumhervorming met o.a. meer projectmatig en vakoverschrijdend werken in de 3de opleidingsfase.
- Het waarden- en normentraject in de opleiding binnen 5 jaar opnieuw doorlopen omwille van de evolutie in de samenleving.
- Behoud van passie bij de collega's in het team. Leren en ontwikkelen in wijzigende contexten en dat ook tonen aan de studenten.

SINT-NIKLAAS

- Het is een wens om de eigenheid van de verschillende opleidingen te behouden.
- Overleg over waarom bepaalde zaken (moeten) gebeuren.
- Optimaliseren van de samenwerking met het werkveld over de evaluatie van stages: student, mentor en docent evalueren samen. Toename van het eigenaarschap van de student in dit proces.
- Een internationale ervaring voor elke student. Dat is belangrijk om het eigen beeld te verruimen, om in de wereld te staan.
- Meer samenwerking over de opleidingen heen, expertise delen, naar elkaar toegroeien, maar tegelijkertijd ook de eigenheid van de campussen en de specifieke doelgroepen kunnen behouden.